

Takım Sporları ile Uğraşan Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimi Düzeylerinin İncelenmesi

Fatih AKGÜL¹

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. <https://orcid.org/0000-0003-2400-8683>

To cite this article/ Atf için:

Akgül, F. (2024). Takım sporları ile uğraşan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 81-92.

Özet

Bu araştırmanın amacı, takım sporları yapan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi düzeylerini incelemektir. Çalışma grubu, 2024-2025 akademik yılında Yozgat Bozok Üniversitesi'nde takım sporları yapan ve kolayda örnekleme yoluyla seçilen 314 öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışmada kullanılan veri toplama araçları kişisel bilgi formu (cinsiyet, yaş, spor branşı, ailenin gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, ailede sporla uğraşan/ilgilenen bireylerin varlığı) ve "Takım Sporlarında Şiddet Eğilimi Ölçeği"dir. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 25.0 yazılımı kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel analizden önce, verilerin normal dağılımı çarpıklık ve basıklık değerleri ile değerlendirilmiş ve normal dağılım teyit edilmiştir. Kullanılan istatistiksel analizler arasında frekans, yüzde analizi, aritmetik ortalama, standart sapma, iki gruplu karşılaştırmalar için bağımsız örneklem t-testi, üç gruplu karşılaştırmalar için tek yönlü ANOVA ve gruplar arası farklılıkları belirlemek için post hoc testleri (Tukey, Tamhane) yer almaktadır. Analiz sonucunda takım sporlarında şiddet eğilimi ölçeğinin alt ölçek ve toplam puan ortalamalarında cinsiyet, yaş, spor dalı ve ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ($p < 0.05$) tespit edilmiştir. Bununla birlikte, takım sporlarında şiddet eğilimi ölçeğinin alt ölçek ve toplam puan ortalamalarında anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve ailede sporla uğraşan/ilgilenen birey varlığı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ($p > 0.05$) gözlenmemiştir.

Anahtar kelimeler: Şiddet, Takım Sporları, Üniversite, Öğrenci

Investigation of Violence Tendency Levels of University Students Involved in Team Sports

Abstract

The aim of this study is to examine the violence tendency levels of university students who play team sports. The study group consisted of 314 students who played team sports at Yozgat Bozok University in the 2024-2025 academic year and were selected through convenience sampling. The data collection tools used in this study were personal information form (gender, age, sport branch, family income level, mother's education level, father's education level, presence of individuals who are involved in sports in the family) and "Violence Tendency Scale in Team Sports". Statistical analysis of the data was performed using SPSS 25.0 software. Before the statistical analysis, the normal distribution of the data was evaluated with skewness and kurtosis values and the normal distribution was confirmed. The statistical analyses used included frequency, percentage analysis, arithmetic mean, standard deviation, independent sample t-test for two-group comparisons, one-way ANOVA for three-group comparisons, and post hoc tests (Tukey, Tamhane) to determine differences between groups. As a result of the analysis, statistically significant differences ($p < 0.05$) were found in the subscale and total mean scores of the tendency to violence in team sports scale according to the variables of gender, age, sport branch and family income level. However, statistically significant differences ($p > 0.05$) were not observed in the mean scores of the subscale and total scores of the tendency to violence in team sports scale according to the variables of mother's education level, father's education level and the presence of individuals who are involved in sports in the family.

Keywords: Violence, Team Sports, University, Student

GİRİŞ

Spor, insanların fiziksel ve ruhsal gelişimine önemli katkılar sağlamanın yanı sıra şiddet olaylarıyla da ilişkilendirilmektedir (Çağlayan vd., 2003). Özellikle yoğun rekabetin ve grup dinamiklerinin saldırganlığı tetikleyebildiği takım sporlarında, sporun toplumsal ve bireysel etkilerinin incelenmesi önem taşımaktadır. Bu tuhafıklar spor sahalarının kenarlarından, seyirci isyanlarından tribünlere kadar her yerde gözlemlenebiliyor (Yıldız vd., 2007).

Üniversitelerde takım sporlarına katılarak öğrenciler hem gözlemlenebilir karakter gelişimi için bir mekan yaratabilir hem de sosyal etkileşimi teşvik edebilirler. Bu arada, kampüsteki spor müsabakaları ve etkinlikleri öğrenciler arasındaki rekabeti yoğunlaştırabilir ancak onları istenmeyen durumlara da maruz bırakabilir. Üniversite öğrencilerinin spor faaliyetleri sırasındaki davranışlarının incelenmesi, gelecek nesillerin şiddete yatkınlığını anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Takım sporlarına katılan üniversite öğrencileri arasındaki şiddet eğilimlerinin incelenmesi, atletik katılım ve saldırganlık seviyeleri arasında karmaşık bir etkileşimi ortaya koymaktadır. Araştırmalar, spor yapmanın saldırganlığı önemli ölçüde etkileyebileceğini ve katılımcı olmayanlara kıyasla genellikle azaltabileceğini göstermektedir. Örneğin, bir çalışma erkek sporcuların kadın sporculardan daha yüksek saldırganlık seviyeleri sergilediğini, ancak genel olarak sporcuların sporcu olmayanlara göre daha düşük saldırganlık gösterdiğini bulmuştur (Erdal vd., 2018).

Spor psikolojisi ve sosyolojisi alanında yapılan çalışmalar, spor faaliyetlerinin bireylerin davranışları üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Bu araştırmalar, sporun hem olumlu etkilerine hem de rekabet ortamlarının olası olumsuz sonuçlarına dikkat çekmektedir. Üniversite öğrencilerinde takım sporlarına yönelik saldırganlık eğilimlerini inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Buna ek olarak, takım sporcularının ruhsal iyilik halinin şiddet eğilimleriyle önemli ölçüde ilişkili olduğu gösterilmiştir; bu da psikolojik faktörlerin saldırganlık düzeylerini azaltmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Karakaş ve Acar, 2023).

Üniversite yaşamı gençlerin kimliklerinin gelişiminde önemli rol oynar. Bu çağda kazanılan deneyimler ve geliştirilen davranışlar bireylerin gelecekteki yaşamlarını şekillendirmede önemli rol oynar. Örneğin üniversite sporlarına katılım, fiziksel sağlığı iyileştirirken aynı zamanda takım çalışmasını, liderliği ve iletişim becerilerini de geliştirir. Bu dönemde edinilen olumsuz davranışlar ve şiddet eğilimleri, bireylerin gelecekteki kariyer ve sosyal yaşamlarına zarar verme potansiyeline sahiptir. Ek olarak, cinsiyet ve spor eğitimi gibi faktörlerin saldırganlığı ve empatik eğilimleri etkilediği gösterilmiştir ve bulgular spora katılmayan kadınların daha yüksek düzeyde yıkıcı saldırganlık sergileyebileceğini göstermektedir (Kırımoğlu vd., 2016).

Yoğunluk seviyelerinin takım sporlarına katılım üzerindeki potansiyel etkilerini anlamak hem eğitim kurumları hem de spor organizasyonları açısından kritik öneme sahiptir (Çağlayan ve Fişekçioğlu 2004). Bu perspektif, üniversitelerde spor faaliyetlerinin daha etkin yönetilmesine ve risk değerlendirmesinin yapılmasına katkı sağlayacağı gibi, spor federasyonları ve kulüplerde genç sporcuların gelişimine yönelik faktörlerin de belirlenmesine yardımcı olacaktır. Üniversite öğrencileri arasında takım sporlarına katılım ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişki karmaşıktır ve çeşitli çalışmalar bu dinamiğin farklı yönlerini

vurgulamaktadır. Araştırmalar, saldırganlık düzeylerinin zihinsel refah, spor türü ve bireysel özellikler gibi faktörlerden etkilenebileceğini göstermektedir. Örneğin, Güney Afrikalı üniversite öğrenci-sporcuları üzerinde yapılan bir çalışmada öfke, düşmanlık ve fiziksel saldırganlık arasında güçlü bir korelasyon bulunmuş ve bu duygusal durumların spor bağlamında şiddet içeren davranışları öngörebileceği öne sürülmüştür (Dubihlela ve Surujlal, 2012). Buna karşılık, başka bir çalışma, üniversite sporcuları arasında saldırgan davranışlar olsa da, bunun genellikle düşük düzeyde olduğunu ve cinsiyete veya spor türüne göre önemli ölçüde farklılık göstermediğini ortaya koymuştur (Bazli vd., 2021).

Bu çalışma, takım sporlarına katılan üniversite öğrencileri arasındaki saldırganlık düzeyine ilişkin çeşitli faktörleri araştırarak kapsamlı bir bakış açısı sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırma, anketler, görüşmeler ve gözlem teknikleri gibi yöntemleri kullanmaktadır. Bu çok yönlü yaklaşım, saldırganlığın farklı yoğunluklarının ve nedenlerinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacaktır.

Bu araştırmanın üniversitelere spor faaliyetlerinin planlanması, şiddet karşıtı programların geliştirilmesi ve sporcu öğrencilerin bu alanlardaki psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi konusunda yol gösterici olması; elde edilen sonuçların spor eğitim kurumlarında denetim süreçlerinin geliştirilmesine ve antrenörlerin sporcuların psikolojik sorunlarına ilişkin farkındalıklarının artırılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencileri arasında takım sporlarındaki saldırganlık düzeylerini inceleyerek, spor ile saldırganlık arasındaki ilişkiye ışık tutmaktır. Akademik araştırmalar akademik literatüre katkı sağlamanın yanı sıra spor politikalarının geliştirilmesi ve gençlerin spora sağlıklı katılımına ışık tutmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemleri arasından betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, geçmişteki veya mevcut bir durumu olduğu gibi betimlemeyi hedeflemektedir (Karasar, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılında Yozgat Bozok Üniversitesi'nde eğitim gören, takım sporlarıyla ilgilenen ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile seçilen 314 öğrenciden oluşmaktadır. Kolayda örnekleme yöntemi, evrenden seçilecek örneklem grubunun araştırmacının amaçlarına göre belirlendiği bir olasılıksız örnekleme yöntemidir. Bu yöntem, evrenden en hızlı, kolay ve ekonomik şekilde veri toplama imkanı sağlamaktadır (Malhotra, 2004; Aaker vd., 2007; Zikmund, 1997).

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve "Takım Sporlarında Şiddet Eğilimi Ölçeği" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu "cinsiyet, yaş, spor branşı, aile gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenizde spor yapan/yapmış var mı?" sorularından oluşmaktadır.

Takım Sporlarında Şiddet Eğilimi Ölçeği

Aslan ve Uğraş (2021) tarafından geliştirilen takım sporlarında şiddet eğilimi ölçeği, 23 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci alt boyut fiziksel şiddet (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7), ikinci alt boyut sözel şiddet (8, 9, 10, 11, 12, 13) ve üçüncü alt boyut ise duygusal şiddet (14, 15, 16, 17) olarak tanımlanmıştır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları sırasıyla .85, .81 ve .73 olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada ise ölçeğin alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları sırasıyla .90, .94 ve .95, toplam ölçek güvenilirlik katsayısı ise .95 olarak tespit edilmiştir. Özdamar (1999), Tavşancıl (2006) ve Büyüköztürk (2010) tarafından belirtildiği üzere, ölçeğin güvenilirlik katsayısının 0.70 ve üzeri bir değerde olması, güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizi için SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Analize başlamadan önce, verilerin normal dağılıp dağılmadığı çarpıklık ve basıklık değerleriyle değerlendirilmiştir. Çarpıklık değerleri .744 ile 2.421 arasında, basıklık değerleri ise -.219 ile 5.139 arasında bulunmuştur. Çarpıklık katsayısının 3'ten, basıklık katsayısının ise 10'dan büyük olması dağılımın normal olmadığını göstermektedir (Kline, 2016). Bu çalışmada nicel verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. İstatistiksel analizler için frekans ve yüzde analizi, aritmetik ortalama, standart sapma, iki grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t testi, üç grup karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizi ve gruplar arası farklılıkları tespit etmek için post hoc testleri kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular

		N	%
Cinsiyet	Kadın	185	58.9
	Erkek	129	41.1
Yaş	17-19	95	30.3
	20-22	155	49.4
	23-25	31	9.9
	26-28	10	3.2
	29 ve üzeri	23	7.3
	Spor Branşı	Futbol	106
Voleybol		143	45.5
Basketbol		31	9.9
Hentbol		24	7.6
Futsal		10	3.2
Aile Gelir Düzeyi		Çok Düşük	44
	Düşük	55	17.5
	Orta	159	50.6
	Yüksek	41	13.1
	Çok Yüksek	15	4.8
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	154	49.0

	Ortaokul	61	19.4
	Lise	65	20.7
	Üniversite	34	10.8
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	100	31.8
	Ortaokul	76	24.2
	Lise	107	34.1
	Üniversite	31	9.9
Ailenizde spor yapan/yapmış var mı?	Evet	157	50.0
	Hayır	157	50.0

Tablo 1 incelendiğinde; katılımcıların %58.9'u kadın, %41.1'i erkektir. %30.3'ü 17-19, %49.4'ü 20-22, %9.9'u 23-25, %3.2'si 26-28 ve %7.3'ü 29 yaş ve üzerindedir. %33.8'i futbol, %45.5'i voleybol, %9.9'u basketbol, %7.6'sı hentbol ve %3.2'si futsal branşı ile uğraşmaktadır. Aile gelir düzeyi sorusuna katılımcıların %14.0'ı çok düşük, %17.5'i düşük, %50.6'sı orta, %13.1'i yüksek ve %4.8'i çok yüksek cevabı vermiştir. Anne eğitim düzeyleri sorusuna katılımcıların %49,0'ı ilkökul, %19.4'ü ortaokul, %20.7'si lise ve %10.8'i üniversite mezunu cevabı vermiştir. Baba eğitim düzeyine bakıldığında %31.8'i ilkökul, %24.2'si ortaokul, %34.1'i lise ve %9.9'u üniversite mezunudur. Katılımcıların ailesinde spor yapan / yapmış birisi var mı sorusuna %50.0'ı evet, %50.0'ı hayır şeklinde cevap verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 2. Ölçeğe ilişkin bulgular

	N	Min	Mak	Ort	Ss.
Fiziksel Şiddet Eğilimi	314	1.00	5.00	2.30	1.09
Sözel Şiddet Eğilimi	314	1.00	5.00	1.62	.99
Duygusal Şiddet Eğilimi	314	1.00	5.00	1.45	.96
Ölçek Toplam	314	1.00	5.00	1.86	.90

Tablo 2'ye göre en yüksek şiddet eğilimi fiziksel boyutta, en düşük şiddet eğilimi duygusal boyutta olduğu görülmüştür. Ölçek toplamında ise katılımcıların düşük düzeyde şiddet eğiliminde olduğu tespit edilmiştir ($X=1.86$).

Tablo 3. Cinsiyet değişkenine göre ölçek alt boyut ve toplam puan ortalamaları t testi bulguları

	Cinsiyet	N	Ort.	ss.	t	p
Fiziksel Şiddet Eğilimi	Kadın	185	2.08	.99	-4.178	.000
	Erkek	129	2.61	1.15		
Sözel Şiddet Eğilimi	Kadın	185	1.47	.88	-3.404	.001
	Erkek	129	1.85	1.08		
Duygusal Şiddet Eğilimi	Kadın	185	1.35	.87	-2.280	.023
	Erkek	129	1.60	1.07		
Ölçek Toplam	Kadın	185	1.69	.81	-4.009	.000
	Erkek	129	2.10	.98		

Tablo 3' teki cinsiyet değişkenine göre ölçek alt boyutları ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklar bulunmuştur ($p>.05$). Tüm alt boyutlarda ve ölçek toplamında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre şiddet eğilimleri daha yüksek olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4. Yaş değişkenine göre ölçek alt boyut ve toplam puan ortalamaları Anova analizi bulguları

	Yaş	N	Ort.	Ss.	F	p	Fark
Fiziksel Şiddet Eğilimi	17-19 (1)	95	2.18	1.12	3.281	.012	1,2,3>5
	20-22 (2)	155	2.45	1.10			
	23-25 (3)	31	2.46	1.09			
	26-28 (4)	10	2.08	.89			
	29 ve üzeri (5)	23	1.67	.61			
Sözel Şiddet Eğilimi	17-19 (1)	95	1.60	1.07	1.951	.102	-
	20-22 (2)	155	1.73	1.00			

	23-25 (3)	31	1.54	.87			
	26-28 (4)	10	1.61	1.04			
	29 ve üzeri (5)	23	1.13	.27			
Duygusal Şiddet Eğilimi	17-19 (1)	95	1.46	1.05	1.416	.229	-
	20-22 (2)	155	1.53	1.00			
	23-25 (3)	31	1.36	.82			
	26-28 (4)	10	1.17	.55			
	29 ve üzeri (5)	23	1.08	.22			
Ölçek Toplam	17-19 (1)	95	1.81	.96	2.772	.027	1,2,3>5
	20-22 (2)	155	1.98	.94			
	23-25 (3)	31	1.88	.78			
	26-28 (4)	10	1.70	.78			
	29 ve üzeri (5)	23	1.34	.32			

Tablo 4' teki yaş değişkenine göre fiziksel şiddet eğilimi alt boyunda ve ölçek toplamında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Yaşın ilerlemesi ile birlikte şiddet eğiliminin azaldığı görülmüştür.

Tablo 5. Spor branşı değişkenine göre ölçek alt boyut ve toplam puan ortalamaları Anova analizi bulguları

	Branş	N	Ort.	Ss.	F	p	Fark
Fiziksel Şiddet Eğilimi	Futbol(1)	106	2.44	1.10	2.495	.043	1,3>2
	Voleybol(2)	143	2.13	1.04			
	Basketbol(3)	31	2.62	1.24			
	Hentbol(4)	24	2.14	.83			
	Futsal(5)	10	2.71	1.42			
Sözel Şiddet Eğilimi	Futbol	106	1.75	1.07	1.430	.224	-
	Voleybol	143	1.53	.92			
	Basketbol	31	1.79	1.02			
	Hentbol	24	1.35	.65			
	Futsal	10	1.66	1.32			
Duygusal Şiddet Eğilimi	Futbol	106	1.51	1.06	.730	.572	-
	Voleybol	143	1.42	.92			
	Basketbol	31	1.51	.97			
	Hentbol	24	1.17	.45			
	Futsal	10	1.62	1.33			
Ölçek Toplam	Futbol	106	1.98	.98	1.883	.113	-
	Voleybol	143	1.75	.85			
	Basketbol	31	2.07	.96			
	Hentbol	24	1.63	.53			
	Futsal	10	2.08	1.20			

Tablo 5'deki spor branşı değişkenine göre fiziksel şiddet eğilimi alt boyutunda anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<.05$). Futbol ve basketbol branşı ile uğraşanların, voleybol branşı ile uğraşanlara göre fiziksel şiddet eğilimi düzeyleri daha yüksek olarak bulunmuştur.

Tablo 6. Aile gelir düzeyi değişkenine göre ölçek alt boyut ve toplam puan ortalamaları Anova analizi bulguları

	Aile Gelir Düzeyi	N	Ort.	Ss.	F	p	Fark
Fiziksel Şiddet Eğilimi	Çok Düşük	44	2.27	1.14	.573	.682	
	Düşük	55	2.20	1.01			
	Orta	159	2.34	1.07			
	İyi	41	2.20	1.11			
	Çok İyi	15	2.60	1.42			
Sözel Şiddet Eğilimi	Çok Düşük(1)	44	1.67	1.08	2.796	.026	5>3,4
	Düşük(2)	55	1.74	1.05			
	Orta(3)	159	1.59	.94			
	İyi(4)	41	1.31	.66			
	Çok İyi(5)	15	2.24	1.40			
Duygusal Şiddet Eğilimi	Çok Düşük(1)	44	1.64	1.17	2.758	.028	5>2,3,4

	Düşük(2)	55	1.45	.90		
	Orta(3)	159	1.41	.91		
	İyi(4)	41	1.17	.60		
	Çok İyi(5)	15	2.03	1.50		
Ölçek Toplam	Çok Düşük	44	1.91	1.04	1.674	.156
	Düşük	55	1.86	.85		
	Orta	159	1.86	.87		
	İyi	41	1.64	.68		
	Çok İyi	15	2.34	1.36		

Tablo 6' daki aile gelir düzeyi değişkenine göre sözel şiddet eğilimi ve duygusal şiddet eğilimi alt boyutlarında anlamlı farklar bulunmuştur ($p < .05$). Her iki alt boyutta da aile gelir düzeyi yükseldikçe şiddet eğilimi yükselmektedir.

Tablo 7. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre ölçek alt boyut ve toplam puan ortalamaları Anova analizi bulguları

	Anne Eğitim D.	N	Ort.	Ss.	F	p	Fark
Fiziksel Şiddet Eğilimi	İlkokul	154	2.32	1.15	.042	.989	-
	Ortaokul	61	2.29	.99			
	Lise	65	2.30	1.08			
	Üniversite	34	2.24	1.01			
Sözel Şiddet Eğilimi	İlkokul	154	1.60	1.01	.331	.803	-
	Ortaokul	61	1.74	1.07			
	Lise	65	1.58	.86			
	Üniversite	34	1.60	.98			
Duygusal Şiddet Eğilimi	İlkokul	154	1.44	1.01	.653	.582	-
	Ortaokul	61	1.57	1.04			
	Lise	65	1.33	.74			
	Üniversite	34	1.47	.96			
Ölçek Toplam	İlkokul	154	1.86	.96	.160	.923	-
	Ortaokul	61	1.93	.89			
	Lise	65	1.82	.78			
	Üniversite	34	1.84	.92			

Tablo 7' deki anne eğitim düzeyi değişkenine göre ölçek alt boyutlarında ve toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmemiştir ($p > .05$).

Tablo 8. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre ölçek alt boyut ve toplam puan ortalamaları Anova analizi bulguları

	Baba Eğitim D.	N	Ort.	Ss.	F	p	Fark
Fiziksel Şiddet Eğilimi	İlkokul	100	2.20	1.15	.853	.466	-
	Ortaokul	76	2.41	1.07			
	Lise	107	2.36	1.06			
	Üniversite	31	2.14	1.02			
Sözel Şiddet Eğilimi	İlkokul	100	1.69	1.15	.723	.539	-
	Ortaokul	76	1.62	.95			
	Lise	107	1.63	.91			
	Üniversite	31	1.39	.72			
Duygusal Şiddet Eğilimi	İlkokul	100	1.56	1.19	1.010	.389	-
	Ortaokul	76	1.42	.82			
	Lise	107	1.42	.88			
	Üniversite	31	1.24	.64			
Ölçek Toplam	İlkokul	100	1.87	1.05	.551	.648	-
	Ortaokul	76	1.90	.85			
	Lise	107	1.88	.84			
	Üniversite	31	1.66	.72			

Tablo 8' deki baba eğitim düzeyi değişkenine göre ölçek alt boyutlarında ve toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Tablo 9. Ailenizde spor yapan/yapmış olan var mı? değişkenine göre ölçek alt boyut ve toplam puan ortalamaları t testi bulguları

	Aile Spor	N	Ort.	ss.	t	p
Fiziksel Şiddet Eğilimi	Evet	157	2,2448	1,06795	-.966	.335
	Hayır	157	2,3640	1,11768		
Sözel Şiddet Eğilimi	Evet	157	1,5860	,95307	-.759	.449
	Hayır	157	1,6709	1,02930		
Duygusal Şiddet Eğilimi	Evet	157	1,4268	,94744	-.482	.630
	Hayır	157	1,4793	,98546		
Ölçek Toplam	Evet	157	1,8198	,88523	-.890	.374
	Hayır	157	1,9112	,93414		

Tablo 9 incelendiğinde; ailenizde spor yapan/yapmış olan var mı? değişkenine göre ölçek alt boyutlarında ve toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmemiştir ($p>.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın amacı, takım sporları ile uğraşan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi düzeylerinin incelenmesidir.

Araştırmada, katılımcılarda en yüksek şiddet eğiliminin fiziksel boyutta, en düşük şiddet eğiliminin duygusal boyutta olduğu görülmüştür. Ölçek toplamında ise katılımcıların düşük düzeyde şiddet eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, toplumda şiddet algısının fiziksel eylemlerle daha fazla ilişkilendirildiğini ve duygusal şiddetin daha az fark edilen bir boyut olarak kaldığını işaret etmektedir. Ayrıca, kültürel ve sosyal normlar, fiziksel şiddeti caydırıcı veya kısıtlayıcı etkiler gösterirken, duygusal şiddet daha gizil biçimlerde ortaya çıkabilir ve katılımcılar bu davranışları şiddet olarak tanımlamakta tereddüt edebilirler. Fiziksel saldırganlığın genellikle duygusal saldırganlıktan daha gözlemlenebilir ve sosyal olarak tanındığını ve bunun da duygusal şiddetin yetersiz bildirilmesine yol açabileceğini göstermektedir (FitzPatrick vd., 2024). Pandemi sırasında yakın partner şiddeti üzerine yapılan çalışmadan elde edilen bulgular, duygusal şiddetin artarken, fiziksel şiddetin daha düşük seviyelerde rapor edildiğini ve bunun farklı şiddet biçimleri arasında karmaşık bir ilişkiye işaret ettiğini göstermektedir (FitzPatrick vd., 2024).

Araştırmada, cinsiyet değişkenine göre fiziksel, sözel ve duygusal şiddet eğilimi alt boyutlarında ve ölçek toplamında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre şiddet eğilimlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, cinsiyetin şiddet eğilimleri üzerinde belirgin bir etkisinin olabileceğini ve toplumsal cinsiyet rollerinin bireylerin şiddet davranışlarına yansıdığını göstermektedir. Üniversite öğrencilerini içeren araştırmalar, erkeklerin kadınlara kıyasla önemli ölçüde daha yüksek düzeyde fiziksel saldırganlık sergiledikleri tespit edilmiştir (Bukhari vd., 2017). Erkekler fiziksel ve sözlü saldırganlığa öncülük ederken, duygusal şiddetle ilişkili olabilen daha yüksek düşmanlık seviyeleri de gösterdikleri tespit edilmiştir (Bukhari vd., 2017). Yapılan bir araştırmada, erkek öğrencilerin %55,83'ünün cinsiyete dayalı şiddet eylemleri gerçekleştirdiğini ve önemli oranlarının duygusal ve fiziksel istismara karıştığı tespit edilmiştir (Beyene vd., 2020). Toplumsal normlar ve geleneksel cinsiyet rolleri, erkeklerin şiddet kullanma eğilimlerini

güçlendirebilecek bir altyapı oluşturabilir. Özellikle, erkeklerin fiziksel ve sözel şiddeti daha fazla içselleştirdikleri veya sosyal olarak onaylanmasa da bu davranışları normalleştirme eğiliminde oldukları düşünülebilir. Bu durum, sosyalleşme sürecinde erkeklerin daha saldırgan ve rekabetçi davranışlarla ilişkilendirildiği, kadınların ise uyumlu ve duygusal kontrol sahibi olmalarının beklendiği toplumlarda daha belirgin hale gelmektedir.

Araştırmada, yaş değişkenine göre fiziksel şiddet eğilimi alt boyunda ve ölçek toplamında yaşın ilerlemesi ile birlikte şiddet eğiliminin azaldığı görülmüştür. Bu bulgu, bireylerin yaş aldıkça şiddet davranışlarını azaltma eğiliminde olduklarını ve daha sağduyulu, kontrollü davranışlar sergileyebildiklerini göstermektedir. Eğitim ortamlarında, yaşlı öğrenciler daha yüksek düzeyde fiziksel saldırganlık sergilerler, bu da fiziksel şiddetin belirli yaş gruplarında daha yaygın olabileceğini düşündürmektedir (Šniras, 2024). Rekabetçi sporlara katılım, özellikle erkekler arasında artan agresif davranışlarla ilişkilendirilmiştir, bu da spor bağlamının saldırganlık seviyelerini etkileyebileceğini göstermiştir. (Choquet ve Arvers, 2003).

Araştırmada, futbol ve basketbol branşı ile uğraşanların, voleybol branşı ile uğraşanlara göre fiziksel şiddet eğilimi düzeyleri daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu bulgu, spor branşlarının yapısal özelliklerinin bireylerin şiddet eğilimleri üzerinde farklı etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Araştırmalar, bu sporcuların şiddeti daha fazla onayladığını ve daha yüksek fiziksel saldırganlık vakaları gösterdiğini göstermektedir (Mutz, 2012). Buna karşılık, daha az fiziksel temas ile karakterize edilen voleybol, daha işbirlikçi bir ortam geliştirme eğilimindedir ve katılımcıları arasında daha düşük şiddet onayı seviyelerine yol açar (Guilbert, 2004). Futbol ve basketbol, fiziksel temasın sık yaşandığı ve rekabetin yoğun olduğu spor dallarıdır. Bu branşlarda oyuncular sıkça ikili mücadelelere girmekte ve fiziksel güç kullanımı oyunun doğal bir parçası olarak kabul edilmektedir. Temas gerektiren bu tür sporlar, oyuncuların fiziksel dayanıklılıklarını geliştirmelerine katkı sağlarken, agresiflik düzeylerini de artırabilmektedir. Ayrıca, futbol ve basketbol gibi sporlarda, kazanma odaklı motivasyonun yüksek olması ve karşılaşmaların stres düzeyini artırması, oyuncularda fiziksel şiddet eğilimlerinin daha belirgin hale gelmesine yol açabilir. Buna karşın, voleybol sporu, doğrudan fiziksel temas gerektirmeyen bir oyun yapısına sahiptir. Voleybolda oyuncular rakip takımla fiziksel mücadeleye girmeden, sınırlı bir alanda topa müdahale etmektedir. Bu nedenle, voleybol branşıyla uğraşan bireylerin fiziksel şiddet eğilimlerinin daha düşük olması, bu sporun doğası gereği bireylerde daha sakin ve kontrollü bir rekabet ortamı yaratmasıyla açıklanabilir.

Araştırmada, sözel şiddet eğilimi ve duygusal şiddet eğilimi alt boyutlarında aile gelir düzeyi yükseldikçe şiddet eğiliminin de arttığı gözlemlenmiştir. Bu bulgu, ekonomik refah seviyesinin her zaman olumlu sosyal davranışlarla ilişkilendirilmeyebileceğini ve gelir düzeyi arttıkça sözel ve duygusal şiddet eğilimlerinin artabileceğini göstermektedir. Düşük gelirli aileden gelenler daha yüksek oranda sözlü zorbalık ve aile içi şiddet sergilemekte ve bu da gelir eşitsizliklerinin şiddeti şiddetlendirebileceğini tespit etmişlerdir (Silva vd., 2021). Yapılan araştırmada, gelir düzeyi yüksek olan ailelerde, ebeveynlerin iş yoğunluğu ve stres düzeylerinin artmasının çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir (Cox ve Paley, 2003). Bireylerin kendilerini başkalarına karşı üstün görme, hak iddiasında bulunma ya da stresli durumlarda şiddet içeren sözel ya da

duygusal tepkiler verme eğilimlerini artırabilir. Gelir düzeyi yüksek bireylerin sosyal çevrelerinde, statü rekabetinin yoğun olduğu ortamlara daha sık maruz kalması ve bu tür ortamların bireylerin davranışlarını etkileyebilmesi muhtemeldir.

Araştırmada, anne ve baba eğitimi düzeylerine göre şiddet eğilimi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmemiştir. Bu bulgu, ebeveynlerin eğitim seviyelerinin, çocuklarının şiddet eğilimleri üzerinde tek başına belirleyici bir faktör olmayabileceğini göstermektedir. Aile içindeki stres ve çatışma, ebeveyn eğitiminin olumlu etkilerini gölgede bırakabilir (Bradley ve Corwyn, 2002). Ebeveynlerin stres yönetimi becerileri, sosyal destek sistemleri ve toplumsal normlar gibi faktörler de çocukların şiddet eğilimlerini etkileyebilir (Steinberg, 2001). Şiddet eğilimlerinin ortaya çıkmasında genellikle birden fazla faktör (bireysel, sosyal, çevresel ve kültürel) bir arada rol oynamaktadır. Bu durumda, ebeveynlerin eğitim düzeyi yerine aile içinde sergilenen tutumlar, ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki iletişim kalitesi ve çocuğun yaşadığı çevre gibi faktörler, şiddet eğilimlerinin belirlenmesinde daha etkili olabilir. Yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynler, çocuklarına daha fazla bilgi ve kaynak sağlama kapasitesine sahip olsalar bile, bu durumun şiddet eğilimleri üzerindeki etkisi karmaşık olabilir.

Araştırmada; ailede spor yapma durumu değişkenine göre fiziksel, sözel ve duygusal şiddet eğilimi alt boyutlarında ve ölçek toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmemiştir. Bu bulgu, ailede spor yapma alışkanlığının tek başına bireylerin şiddet eğilimlerini azaltmada yeterli bir faktör olmadığını göstermektedir. Coakley (2014), sosyoekonomik faktörlerin spor katılımını etkileyerek bireylerin davranışsal gelişimlerini dolaylı yoldan etkilediğini vurgulamaktadır. Spor dışında sosyal becerileri geliştiren diğer aktivitelerin de (örneğin, sanat, müzik, gönüllü çalışmalar) bireylerin davranışsal eğilimleri üzerinde etkili olabileceği bilinmektedir. Sporun tek başına yeterli olmaması, bu tür alternatif aktivitelerin önemini vurgulamaktadır (Holt vd., 2008). Ailelerin, spor aktivitelerini sadece fiziksel bir etkinlik olarak değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişimi destekleyen bir araç olarak değerlendirmeleri önem arz etmektedir. Sporun bir “araç” olarak kullanılması; olumlu iletişim, problem çözme becerileri ve sağlıklı duygusal ifade yöntemleri ile desteklenirse, bireylerin şiddet eğilimlerinde daha anlamlı bir düşüş gözlenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıda ki önerilere yer verilmiştir.

- Spor aktiviteleri, iş birliği, empati ve sabır gibi sosyal ve duygusal becerileri geliştirecek etkinliklerle desteklenmelidir. Özellikle gençlerin şiddet eğilimlerini azaltmak için, sporla birlikte duygusal farkındalık, öfke kontrolü ve sağlıklı iletişim becerilerini geliştiren grup çalışmaları yapılabilir.
- Okul ve spor kulüplerinde, çocuk ve gençlere şiddet içermeyen davranışlar sergileme, sağlıklı duygusal ifade yöntemleri ve olumlu iletişim becerileri kazandırmak için rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır.
- Spor kulüpleri ve eğitim kurumları, sporun fiziksel gelişim dışında sosyal ve duygusal gelişime katkı sağladığı bilinciyle hareket etmelidir. Antrenörler ve öğretmenler için de öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmalarına yönelik özel eğitimler sunulmalıdır.

- Spor branşlarının rekabet odaklı yapısının yanı sıra, işbirliği ve takım çalışması odaklı etkinliklerin de öne çıkarılması sağlanmalıdır. Takım sporlarının bireylere yalnızca fiziksel beceri değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal olgunluk kazandırması hedeflenmelidir.
- Eğitim kurumları ve spor kulüplerinde gençlerin şiddet eğilimlerini azaltmak için öfke kontrolü, duygusal farkındalık ve sağlıklı iletişim becerilerini geliştiren programlar düzenlenmelidir. Bu programların hem bireysel hem de grup çalışmalarıyla desteklenmesi, davranış değişikliğini daha kalıcı hale getirebilir.

KAYNAKLAR

- Aaker, D. A., Kumar, V. ve Day, G. S. (2007). *Marketing research*. 9. Edition. John Wiley & Sons, Danvers.
- Aslan, M., ve Uğraş, S. (2021). Tendency of violence in team sports athletes: a scale development study. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 156-167.
- Bazli, N. N., Mohd Sukor, M. S., Mahfar, M., ve Abu Bakar, T. (2021). The aggressive behaviour in sports among athletes in a public university. *Sains Humanika*, 13(2-2), 17-23.
- Beyene, A. S., Chojenta, C., & Loxton, D. J. (2020). Gender-based violence perpetration by male high school students in Eastern Ethiopia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15), 5536.
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 371-399.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (11. Baskı). Ankara: Pegem.
- Choquet, M., & Arvers, P. (2003). Pratique sportive et conduites violentes chez les 14-16 ans: Analyse réalisée à partir des données de l'enquête ESPAD 99. In *Annales de médecine interne (Paris)* (Vol. 154, pp. 2S15-2S22). Guilbert, S. (2004). Sport and violence: a typological analysis. *International Review for the Sociology of Sport*, 39(1), 45-55.
- Coakley, J., & Pike, E. (2014). *Sports in society: Issues and controversies*.
- Cox, M. J., & Paley, B. (2003). Understanding families as systems. *Current Directions in Psychological Science*, 12(5), 193-196.
- Çağlayan, H. S., Fişekçioğlu, İ. B. (2004). Futbol seyircisini şiddete yönelten faktörler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 127-142.
- Çağlayan, H. S., Çetin, M. Ç., & Şirin, E. F. (2003). Futbol seyircisinin sosyo-ekonomik-kültürel yapısının şiddet eğilimindeki rolü (Konyaspor Örneği). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2).
- Dubihlela, J., ve Surujlal, J. (2012). Anger, hostility, verbal aggression and physical aggression: correlates among South African university student-athletes: sport psychology. *African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance*, 18(4), 729-741.

- Erdal, R., Yılmaz, M., Başaran, Z., ve Çolak, S. (2018). Examination of aggression of university students by the level of playing sports. *Journal of Education and Training Studies*, 6(11), 209-217.
- FitzPatrick, K. M., Brown, S. J., Hegarty, K., Mensah, F. K., & Gartland, D. (2024). Experiences of physical and emotional intimate partner violence during the COVID-19 pandemic: a comparison of prepandemic and pandemic data in a longitudinal study of Australian mothers. *BMJ Open*, 14(4), e081382.
- Holt, N. L., Deal, C. J., & Pankow, K. (2020). Positive youth development through sport. *Handbook of Sport Psychology*, 429-446.
- Karakaş, F. ve Acar, K. (2023). The relationship between mental well-being levels and violence tendencies of team athletes. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6(Özel Sayı), 1617-629.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kırımoğlu, H., Gezer, E., Deveci, A., ve Gülle, M. (2016). An investigation related to the aggression and empathic tendency levels of the university students according to their genders and sport education & Üni versi te ö ğ re n ci le ri ni n ci n si yet ve spor e ğ i ti mi al ma du ru ml ar na gö re sal dır gan lık ve em pa tik e ğ i li m dü ze ye ri ni n in ce len me si. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5623–5635.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modelling*. (4th ed.). New York: Guilford Publications.
- Malhotra, N. K. (2004). *Marketing research an applied orientation*. 4. Edition. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Mutz, M. (2012). Athletic participation and the approval and use of violence: A comparison of adolescent males in different sports disciplines. *European Journal for Sport and Society*, 9(3), 177-201.
- Özdamar, K. (1999). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi I*. (2.baskı). Eskişehir: Kaan.
- Silva, A. N., Marques, E. S., da Silva, L. S., & Azeredo, C. M. (2021). Wealth inequalities in different types of violence among Brazilian adolescents: national survey of school health 2015. *Journal of İnterpersonal Violence*, 36(21-22), 10705-10724.
- Sniras, S. (2024). Identifying the peculiarities of students' aggressive behaviour in physical education lessons. *Physical Education Theory and Methodology*, 24(4), 545-553.
- Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent–adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11(1), 1-19.
- Bukhari, S. R., Rashid, A., & Ali, F. A. (2017). Aggression in male and female university students. *Rawal Medical Journal*, 42(4), 511-511.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel.
- Yıldız, M., Fişekçioğlu, İ. B., Çağlayan, H. S., Tekin, M., Şirin, E. F., Akyüz, M. (2007). Futbol seyircisinin sosyo-ekonomik yapısının şiddete etkisi (Karamanspor örneği). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 145-158.
- Zikmund, W. G. (1997). *Business Research Methods*. 5. Edition. Orlando: The Dryden Press.